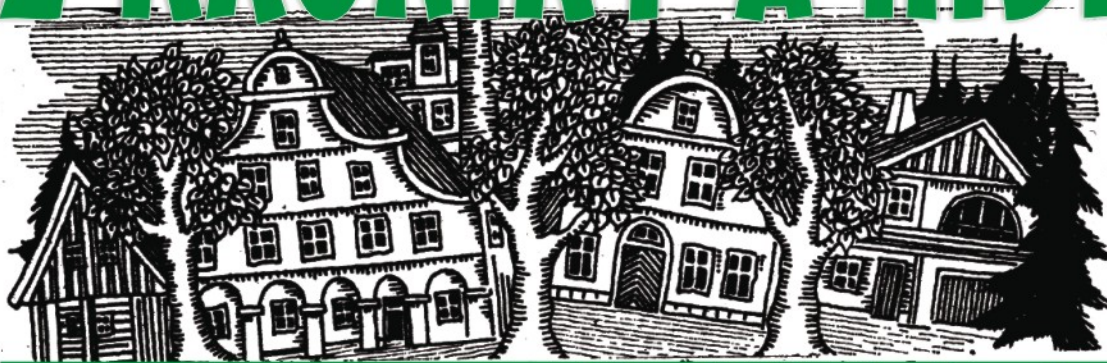

Z KRONIKY A HISTORIE

PODZIM 2008
ročník II. / číslo 3

OHLÉDNUTÍ DO MINULOSTI OBCÍ ČERNÝ DŮL - ČISTÁ - FOŘT

KRONIKA ŠKOLNÍ z let 1893 až 1945 ŠKOLY OBECNÉ V ČISTÉ V KRKONOŠÍCH (z německého jazyka přeložila paní Ita Cyrusová z Čisté)

Historie školy

V kterém čase vznikla obec Čistá se dodnes nepodařilo zjistit. Pravděpodobnost vzniku se přisuzuje době, kdy nechala vrchnost svému hajnému postavit malý domeček v místě zvaném Pfaun nebo Pfaffenzehl. Na tomto místě dnes stojí dům č.1. Existuje domněnka, že první osídlení této oblasti bylo už v 16.století.

První obyvatelé byli katolíci, ale časem museli přestoupit k protestantům. Protestanti měli v roce 1606 školu v Čisté v č.41, radnice byla v domě číslo 137 a hřbitov

měl číslo 32. Čistá, která byla už tenkrát samostatnou obcí, byla připojena k protestantské farnosti Heřmanovy Sejfy.

V roce 1607 byla Čistá zásluhou faráře oddělena od Heřmanových Sejfů a převedena k protestantské farnosti Fořt. Koncem 17. století se obyvatelé Čisté vrátili ke katolické víře. Podle fořtecké kroniky začalo vyučování v zimě a to od 1. listopadu do 30. dubna. Pro žáky z Čisté se vyučovalo v Čisté v obecním domě č.125. Od 1. května až do 31. října bylo vyučování společné se žáky z Fořtu, kde to bylo se už neví.

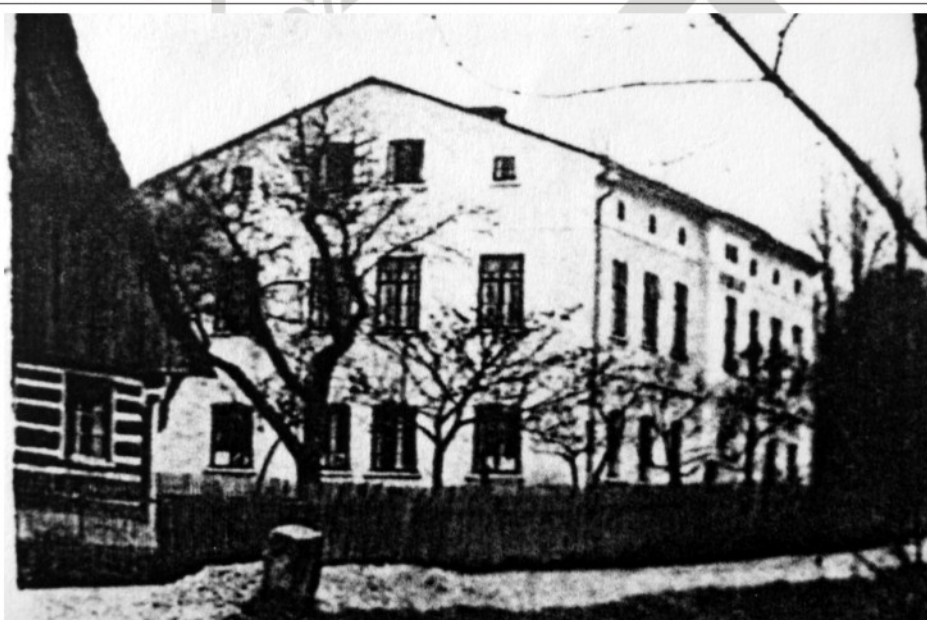
Až do roku 1870 měl učitel ve Fořtu vždy

pomocného učitele. Po tomto roce dostala obec Čistá od c. a k. okresní školské rady povolení mít svoji školu a proto byl pomocný učitel z Fořtu odvolán. V roce 1871 začal v Čisté učit pan učitel Franz Zabrodsky jako samostatný učitel. Až do 31. 7. 1873 byla škola v obecním domě č.125 a pan učitel měl pokoj v hospodářské budově č.63. **V roce 1873 následovalo:** 18. března byly vyměřeny základy nové školy a v obrysech označené, 22. března dostala obec 3 858 zlatých, 2. dubna se začaly hloubit základy, 7. dubna byl položen základní kámen. Děkan Josef Franke 15. září slavnostně předal školu panu učiteli Franzi Zabrodskému a hned také začalo vyučování. Učitel Zabrodsky bohužel v nové škole dlouho neučil, jelikož v roce 1880 zemřel.

Rok 1880

O prázdninách 1880 bylo škole přistavěno jedno patro, aby z jednotřídky mohla být dvojtřídkou. Budova školy měla číslo 140. Vyučování probíhalo od 15. listopadu 1880 až do 31. srpna 1892. Podle kroniky - na základě Rozhodnutí c. a k. okr. školské rady ze dne 3. února 1892 bylo přiděleno na odměny učitelů 28 633 zlatých.

Není bez zajímavosti, že firma bratrů Moritze a Wernera Götzlových v roce 1886 vyhloubila u školy studnu se železným uzávěrem ve východní části zahrady. Studna je jen majetkem školy. O dobrém skutku firmy Moritz a Werner Götzl dalo vedení školy vědět okresní školské radě 2. května 1886.

Čistecká škola čp. 140 ve stavu na počátku minulého století. Za povšimnutí stojí vlevo vykukující roubená chalupa čp. 62, dnes již neexistující, ale v této kronice zmiňovaná.

Školní rok 1892-93

1. září nastoupil službu jako prozatímní vyučitel pan Karl Pawelczak. Ve školním roce 1891-92 působil ve Slezsku na dvoutřídce. V tento den byl také zahájen školní rok, a to bohoslužbou, na závěr byla zpívána hymna. Následující den začalo pravidelné vyučování.

21. září odpoledne byly děti druhé třídy u svatě zpovědi a následující den šly ke svatému přijímání.

4. října v den jmenin Jeho Veličenstva císaře se zúčastnila školní mládež i učitelský sbor slavnostní mše zakončené hymnou.

19. listopadu mělo Její Veličenstvo císařovna jmeniny, na její počest byla slavnostní mše a hymna na závěr.

21. listopadu přijel do školy c. a k. okresní školní inspektor pan profesor Andreas Trum. Dopoledne navštívil obě třídy, inspekci ukončil závěrečnou poradou.

25. prosince odpoledne v půl čtvrté byla v dolní třídě vánoční oslava. Řídící učitel přivítal všechny hosty, kteří se v hojném počtu dostavili, také srdečně pozdravil školní mládež. Poté před celým shromážděním pronesl řeč o smyslu Vánoc. Dále se zpívaly vánoční písně a děti říkaly básničky. Nakonec byla nadílka, která obsahovala oblečení a sladkosti, myslelo se hlavně na děti z chudých rodin. Všude se pak povídalo, že oslava byla krásná.

Výdaje na dárky se hradily z nadace pro chudé žáky. Urozený pan Franz Kluge věnoval 50 zlatých, statkář z Fořtu dal 5 zlatých a fabrikant z Černého Dolu pan Menčík 10 zlatých. Pan Patzelt z Černého Dolu věnoval nové boty, starosta Čisté pan Josef Rücker také přispěl bližší neurčenou částkou. Hostinský pan Kühnel odevzdal výtěžek ze zábavy, která se konala v hostinci pana Bönische v Čisté.

25. dubna se zúčastnila školní mládež s učiteli procesí ke svatému Markovi.

8.-10. května se rovněž všichni zapojili do prosícího procesí.

18. května byly starší děti z první třídy a 31. května starší děti z druhé třídy u svatě zpovědi.

1. června měly svatě přijímání.

26. června byla v aule měšťanské školy v Hohenelbe (ve Vrchlabí) učitelská konference s následujícím programem:

Sdělení předsedy, Zpráva knihovnické komise,

Volby: školního výboru, komise pro knihovnu, zapisovatele, zástupce učitelů v okresní školské radě, Přednášky, Eventuální žádosti.

3. července dopoledne byly v kostele ve Fořtu zkoušky z náboženství.

15. července byl školní rok slavně ukončen, rozdalo se vysvědčení a zpívána byla hymna.

Na začátku školního roku bylo školou povinných 112 dětí. Nastoupilo jich 101 a ukončilo 87. Všichni jsou katolického vyznání.

Dne 23. července došla místní školské radě stížnost na neoprávněné zavlažování zahrady podél školní budovy sousedem Antonem Purkertem z Čisté č. 62. Toto mu bylo již dříve zakázáno, ale v zavlažování pokračoval, což nechtěl přiznat. Domluvou se ale vše vyřešilo.

Ve dnech 29. -31. srpna se konal zápis nových žáků. Zápis vedl řídící učitel Adalbert Sommer a vyučitel Karl Pawelczak.

13. ledna na základě Rozhodnutí ředitele c. a k. okresní školské rady č. 2494 ze dne 3. ledna 1894 byl vyučitel Karl Pawelczak přeložen do Špindlerova Mlýna. Odtud byl do Čisté přeložen vyučitel Bernhard Schöps.

1. února byl zaslán c. a k. okresní školské radě Úřední list č. 3 / 1894 pod číslem 136 Biskupská diecéze svým Rozhodnutím ze 16. října 1893 oznamuje školní mládeži od třetí třídy povinnost o nedělích a svátcích chodit do kostela. Toto se netýká prázdnin. Bohoslužby se mají zúčastnit i učitelé. Ohled se má brát na děti nemocné, špatně oblečené, při špatném počasí nebo silných mrazech, při daleké cestě do kostela. Výjimka musí být udělena duchovním.

10. dubna dopoledne byl c. a k. okresní školní inspektor pan prof. Andreas Trum na inspekci v obou třídách. Na závěr uspořádal poradou.

25. dubna se školní mládež a učitelé zúčastnili

Školní budova v padesátých letech minulého století

Školní rok 1893-94

Den 1. září byl slavnostně zahájen bohoslužbou, na závěr se zpívala hymna. 2. září začalo pravidelné vyučování.

4. října, v den jmenin Jeho Veličenstva císaře, byla sloužena slavnostní mše, které se zúčastnili žáci i učitelé. Po mši se opět zpívala hymna.

5. října byly děti z druhé třídy u svatě zpovědi a 6. října u svatého přijímání.

19. listopadu, v den jmenin Jejího Veličenstva císařovny, se konala bohoslužba pro žáky a učitelský sbor. Ukončena byla zpívanou hymnou.

procesí svatého Marka. 27. dubna šly děti druhé třídy ke svatě zpovědi, následující den byly pod dohledem učitelů u svatého přijímání. 30. dubna, 1. a 2. května, rovněž pod dohledem učitelského sboru, šla školní mládež v prosícím procesí. 23. května odpoledne byly děti první třídy u svatě zpovědi.

14. července byl ukončen školní rok, zpívána byla hymna a bylo rozdáno vysvědčení. Také se v kostele ve Fořtu konaly zkoušky z náboženství. Na začátku školního roku bylo zapsáno 103 školou povinných žáků. Nastoupilo jich 98 a ukončilo 93. Pan učitel Sommer provedl 29.-31. srpna zápis žáků pro příští školní rok.

Školní rok 1894-95

1. září byl zahájen školní rok slavnostní bohoslužbou, po jejím skončení se zpívala hymna. Na následné učitelské konferenci bylo stanoveno, že 1. třídu bude učit řídící učitel Adalbert Sommer a 2. třídu převezme podučitel Bernhard Schöps.

3. září začalo pravidelné vyučování.

20. září byli žáci i učitelé přítomni návštěvě Jeho Excelence pana místodržícího hraběte Franze Thun-Hohenstein v Prostředním Lánově (Mittel Langenau).

Dne 4. října se konala bohoslužba na počest jmenin Jeho Veličenstva císaře za přítomnosti školní mládeže a učitelů. Závěrem byla zpívána hymna.

12. října odpoledne byla druhá třída u svatě zpovědi a druhý den ráno u svatého přijímání.

Dne 8. listopadu byla ve Vrchlabí (Hohenelbe) okresní učitelská konference s následujícím programem: Sdělení okresního inspektora, Zpráva o činnosti knihovnické komise, Volby knihovníka, knihovnické komise i zapisovatele, Přednáška pana Fischera z Dolní Rokytnice (Niederrochitz) o lenosti myšlení dětí, Návrh pana Spillera z Vrchlabí o možnosti používání kružítko, pravítka a jiných pomůcek při kreslení, Žádosti, Konference učitelů měštanských škol.

Od 7.-15. listopadu bylo v obou třídách pouze půldenní vyučování. Podučitel Bernhard Schöps musel prokázat, že je schopen dále vyučovat, proto musel absolvovat zkoušky v Trutnově.

19. listopadu byla bohoslužba na počest jmenin Jejího Veličenstva císařovny za účasti dětí a učitelů. Na závěr byla zpívána hymna.

14. ledna provedl c. a k. okresní lékař MUDr. Kulhavý prohlídku školy.

29. ledna provedl c. a k. okresní školní inspektor profesor A. Trum inspekci obou tříd.

28. února se zúčastnily děti a učitelský sbor zádušní mše ve fořteckém kostele za Jeho Jasnosti prince a polního maršála arciknížete Albrechta. Po skončení pan řídící učitel A. Sommer promluvil o zásluhách zemřelého. Podučitel Schöps s dětmi z 2. oddělení 2. třídy sepsal v době od 4. do 9. března práci na téma „Život, působnost a zásluhy Jeho Jasnosti Albrechta“.

sv. Markovi. Dne 14. května dopoledne byly děti druhé třídy u svatě zpovědi a druhý den u svatého přijímání. Od 20. do 22. května se zúčastnili žáci s učiteli prosícího procesí. 29. května byly starší děti z první třídy odpoledne u svatě zpovědi.

Dne 3. července proběhly v kostele ve Fořtu zkoušky z náboženství.

13. července byl bohoslužbou ukončen školní rok. Zazpívána byla hymna a rozdáno vysvědčení.

Na začátku školního roku bylo zapsáno 113 školou povinných dětí, nastoupilo jich 108, dokončilo jen 89. Všechny děti byly katolického vyznání.

Řídící učitel pan Adalbert Sommer provedl ve dnech 29.-31. srpna zápis dětí pro nový školní rok.

výletů aj., Volba zapisovatele. Nagelova učebnice počtů pro jednotřídní obecné školy.

Dne 18. září posílá c. a k. okresní školní rada Výnos prezidia vysoké c. a k. zemské školské rady z 5. září 1895, číslo zápisu 271, řádek 375, s následujícím zněním:

Všem vedením škol.

Jeho Excelence pan předseda ministerstva pro náboženskou obec a vyučování vyslovil na podnět ministerské rady nařízení pro státní úředníky, vzhledem k zachování úředního tajemství a vykonání všeobecných občanských práv, následující:

Členové učitelského stavu na veřejných obecných a měštanských školách zaujímají místo dle svého povolání ve veřejném životě, které jim, i když nemá charakter státních úředníků, ukládá podobné povinnosti a ohledy jako u jiných státních funkcionářů.

Škola po roce 1996, kdy byly provedeny protiradonové úpravy a vnitřní opravy pravé (severní) části budovy.

Školní rok 1895-96

2. září byl zahájen školní rok sváteční bohoslužbou, po jejím skončení byla zpívána hymna.

3. září bylo zahájeno pravidelné vyučování. V první třídě vyučoval řídící Adalbert Sommer a ve druhé prozatímní podučitel Bernhard Schöps.

9. září se konala v aule měštanské školy ve Vrchlabí okresní učitelská konference s následujícím pořádkem: Oznámení předsedy, Volba stálého výboru, Zpráva knihovní komise, Volba nové knihovní komise, Přednáška o smyslu školních oslav, žákovských aktivit,

Shora zmíněné nařízení stanovených principiálních norem musí být také směrodatné pro členy učitelského stavu na obecných a měštanských školách. Je žádoucí, aby učitelé měli respekt a důvěru lidí, aby dodržovali práva při výchově žáků všech národnostních menšin a společenských tříd.

Vztahy mezi učiteli a úředníky v denním styku by se měly uvolnit. Rovněž by učitelé měli mít právo vyslovit své mínění, možnost zúčastňovat se shromáždění, spolků, psaní petic a při volbách. Vysoký c. a k. zemský školní rada, na příkaz Jeho Excelence pana předsedy ministerstva pro náboženskou obec a vyučování

OHLÉDNUTÍ DO MINULOSTI OBCÍ ČERNÝ DŮL - ČISTÁ - FOŘT

(pokračování ze strany C3)

měl tyto připomínky pro členy učitelského stavu na veřejných a měštanských školách. Opakované případy výkonu všeobecných občanských práv ze strany učitelského stavu ve všech kruzích nebyly dodrženy jak nařídila vláda. Není pochyb, že učitelé budou stávající ústavu a základní zákony dodržovat jako ostatní občané. Učitelský stav má také určité povinnosti, které jim ukládá úřad a přísaha, kterou složili a porušení by mělo nést neblahé následky.

Občané by se měli k učitelům přiměřeně chovat, protože ti mají stejné postavení jako členové jiných povolání, jako příslušníci duchovního a vojenského stavu, protože mají mimořádné povinnosti. Všeobecně se rozumí, že učitelé budou dodržovat uzákoněnou ústavu a zákony a stejně jako občané se zúčastní veřejného života. Zároveň mají učitelé povinnosti, které jim ukládá povolání a slib, který dali. Porušení by bylo trestáno podle stávajících předpisů. Při výkonu svého povolání jsou učitelé oprávněni žádat vstřícnost od občanů. Učitelské povolání je na stejné výši jako jiná, např. duchovní a vojenské. Pro zvláštní postavení mají učitelé určité povinnosti, které mají udržet v mezích. Práva, která přicházejí v úvahu ve veřejném životě jsou práva na volné vyjádření názoru, práva na spolky, petice a shromáždění a politické volební právo. Učitel je povinen své mínění k náležitosti svého povolání volně vyjádřit, musí se však držet služebních předpisů. Je samozřejmé, že učitel nebude zneužívat interní záležitosti, které vyplývají z jeho povolání. Autorita a disciplína je právě nutná při organizaci školy, nařízené školským úředníkem. Učitelé jsou povinni dodržovat ustanovení a zákony, které nařizuje nadřízený úředník a zdržet se kritiky, když nesouhlasí s některými nařízeními, ačkoliv si myslí, že by si mohl stěžovat, jak se už v některých případech stalo. Nadřízení úředníci by měli veřejnosti vysvětlit, jak by se měla věc řešit. Jestliže věc řádně nevysvětlí, měla by mu být odebrána a předána jinému. Když chceme udržovat pořádek ve školství, nebude se takové jednání trpět.

Také učitelé jako občané státu mají právo na petice, jenom forma při sepsání by měla brát zřetel na postavení a vážnost učitelského stavu. Záleží také na tom, aby přání a stížnosti veřejných zaměstnanců se dostaly služební cestou k nejbližším představeným, kteří jsou povinni hájit zájmy podřízených. Toto se nesmí nechat bez povšimnutí, i když jednotlivec nebo více učitelů užívají právo petice, které jim zaručuje ústava. Zatím co se zemská školní rada obrací proti nedisciplinární formě práv a petic, nechce žádným způsobem odebírat práva členům učitelského stavu, jako členství ve spolcích a shromáždění. Účast v založených spolcích a zvolených shromážděních by

měla být jen v okruhu své profese, aby snažení učitelského stavu našlo důstojné a odborné projednání. Stížnosti a přání od těchto spolků se dostanou k zemské radě a budou vždy vlídně posuzovány.

Není vhodné, aby učitel při ochraně volební svobody tajného hlasování při volbách nápadným způsobem jedním nebo druhým směrem se přidal, nebo při tom vyvinul agitační činnost. Učitel, který by se takto choval, nebudil by důvěru, byl by jako učitel neobjektivní. Také k těmto vztahům jsou připraveny Výnosy ministerstva pro náboženskou obec a vyučování ze dne 28.6.1885 str. 707, ze dne 16.7.1888 str. 10.680 respektive od okresní školské rady ze dne 10.6.1885 str. 22.665 a 14.10.1888 str. 27.324, což bylo sděleno v úředních listech.

Vedení škol bylo pověřeno školskou radou (5.9.1895), aby všichni členové učitelského sboru vlastnoručním podpisem potvrdili, že byli s výnosy seznámeni.

Současný vzhled a stav školní budovy po posledních úpravách na konci devadesátých let minulého století.

24. září byly děti 2. třídy u svaté zpovědi, **25. září** dopoledne u sv. přijímání.

4. října u příležitosti jmenin císaře, byla školní mládež a učitelský sbor na mši svaté. Závěrem se zpívala hymna.

19. listopadu byla školní mládež s učiteli na slavnostní mši, sloužené u příležitosti jmenin císařovny, opět ukončené hymnou.

24. prosince byly obdarovány chudé děti, dary byly z úroků nadace, kterou založil velebný pan děkan Josef Franke, nadace má sloužit chudým dětem (dostaly boty). Dále dostaly oblečení a potraviny v ceně 50 Korun od urozeného pana továrníka Franze Klugeho z Heřmanových Sejfů.

6. února dopoledne v 8 hodin byla pohřbena školáčka Franziska Schneider, narozená 21. 9. 1889. Zemřela 3.2. na zápal mozkových blan. Pohřbu se zúčastnili učitelé a školní mládež.

25. dubna se učitelé a žáci účastnili procesí ke svatému Markovi.

11., 12. a 13. května byla školní mládež a učitelé na prosímci procesí.

15. května dopoledne navštívil obě třídy c. a k. okresní školní inspektor pan Andreas Trum.

1. června dopoledne byly všechny děti druhé třídy a starší děti první třídy u svaté zpovědi.

2. června odpoledne šly ke svatému přijímání.

12. června byla větší část školní mládeže u biřmování, které vykonal v kostele ve Fořtu pan biskup Dr. Eduard Josef Brynych.

30. června byla v budově měštanské školy ve Vrchlabí okresní učitelská konference s následujícím programem: Všeobecná konference: Zprávy (předsedy, knihovní komise), Volby (stálého výboru,

knihovní komise, zapisovatele, delegáta na učitelskou konferenci), Přednáška p. Dr. Vytvára z Vrchlabí, Referáty Reineltova čítanka pro 2. a 3. třídu, Nagelova početnice, dobrozdání o lepší docházce do školy, práce na školní zahradě, Žádosti.

Konference pro učitele měštanských škol: Sdělení předsedy, Přednášky (dobrozdání a prostředky pro zlepšení úrovně měštanských škol, ulehčení gramatiky v měštanských školách).

15. července byl školní rok slavnostně ukončen. Zpívala se hymna a bylo rozdáno vysvědčení.

Na začátku školního roku bylo 100 dětí školou povinných, nastoupilo jich 90 a všechny školní rok také ukončily. Všechny byly katolického vyznání.

(pokračování příště)